

ИВАН БУНИН
АНТОН ЧЕХОВ
АЛЕКСАНДЪР КУПРИН

КНИГА ЗА ЛЮБОВТА

Разкази и новели

София, 2019

И. А. Бунин. Собрание сочинений в 9-ти т. М.: Худ. литература, 1966.
А. П. Чехов. Собрание сочинений в 12 т. Госполитиздат, 1954.
А. И. Куприн. Собрание сочинений в 9 т. М. Худ. литература, 1970.

КАРТИНИ, ВКЛЮЧЕНИ В ИЗДАНИЕТО

Ричард Берг, *Северно лято* (1899–1900) – с. 15

Уилям Адолф Бугеро, *Дете, плетящо корона* (1874) – с. 35

Иля Репин, *Какъв простор!* (1903) – с. 47

Иля Репин, *Парижско кафене* (1875) – с. 59

Луи-Мишел ван Ло, *Мадам Дьо Помпадур* (1754–1755) – с. 107

Исак Левитан, *Есенен ден, Соколники* (1879) – с. 127

Павел Чистяков, *Джована* (1864) – с. 205

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

© Огняна Иванова, подбор и превод, 2019

© Издателство „Изток-Запад“, 2019

ISBN 978-619-01-0387-5

ИВАН БУНИН
АНТОН ЧЕХОВ
АЛЕКСАНДЪР КУПРИН

КНИГА ЗА ЛЮБОВТА

Разкази и новели

Подбор и превод от руски
Огняна Иванова

Съдържание

ИВАН БУНИН

<i>Муза</i>	9
<i>Граматика на любовта</i>	21

АНТОН ЧЕХОВ

<i>Любов</i>	41
<i>Романът на адвоката</i>	53
<i>Палавницата</i>	55

АЛЕКСАНДЪР КУПРИН

<i>Едно пътуване</i>	101
<i>Гранатовата гривна</i>	119
<i>Празни дачи</i>	203
<i>Святата любов</i>	209

Иван Бунин

Муза

По това време вече не бях първа младост, но си научих да уча живопис – открай време живописиста неудържимо ме привличаше, – така че напуснах имението си в Тамбовска губерния, за да прекарам зимата в Москва; вземах уроци при един бездарен, но доста известен художник, неприятен дебеланко, прекрасно усвоил за себе си всичко, което се смята за задължително: дълги коси, едри мазни къдрици, отметнати назад, лула в устата, кадифена куртка с цвят на нар, а върху обувки-

те – мръсносиви гамаши (които ми бяха особено противни). Общувахте небрежно, снизходително поглеждаше с присвити очи работата на ученика и казваше, сякаш на себе си: „Интересно, интересно... Несъмнено има постижения...“

Живеех на улица „Арбат“, до ресторант „Прага“, в стая на „Столица“. Денем работех при художника или в хотела, а вечерите често прекарвах в евтини ресторанти с разни нови познати от бохемата – някои млади, други – обръгнали, но всички еднакво обичащи билиарда и раците с бира... Колко неприятно и скучно живеех! Женственият, нечистоплътен художник с неговото „артистично“ занемарено, задръстено с всякаква прашна бутафория ателие, мрачният хотел... В съзнанието ми се е отпечатала картината как гледам снега навън, който не спира да вали, как глухо тътне и звъни по „Арбат“ конският трамвай, а вечер в слабо осветения ресторант се разнася кисела миризма на бира и газ... Нямам обяснение защо водех толкова жалко съществуване – по това време съм не бях беден. И ето че веднъж през март, както си седях в стаята и рисувах с моливи, а през отворените горни прозорчета в двойна рамка вече не се усещаше зимна влага от мокър сняг и дъжд, и не по зимному чаткаха по паважа конските подкови, а трамвайният звън сякаш бе станал по-мелодичен, някой почука на

вратата на антрето. Извиках: „Кой е?“, но отговор не последва. Почаках, отново извиках – отново тишина, а после – ново почукване. Станах, отворих. На прага стоеше висока девойка със сива зимна шапка, сиво право палто и сиви високи галоши и ме гледаше в упор с очи с цвят на жълъди, а на дългите ѝ ресници, на лицето и на подаващата се изпод шапката коса просветваха снежни и дъждовни капки. Тя ме погледна и каза:

– Аз съм Муза Граф, уча в Консерваторията. Чух, че сте интересен човек, и дойдох да се запознаем. Нали нямате нищо против?

Доста учуден, аз, разбира се, любезно отвърнах:

– Много съм поласкан. Моля, заповядайте! Само че трябва да ви предупредя, че слуховете, стигнали до вас, едва ли отговарят на истината – струва ми се, че в мен няма нещо интересно.

– Независимо от всичко, позволете ми да вляза, не ме дръжте на вратата – каза тя, като ме гледаше все така в упор. – Щом сте поласкан, поканете ме.

И като влезе, зае се, все едно че си беше у дома, да сваля пред моето сребристосиво, на места почерняло огледало шапката си и да оправя косите си с ръждив цвят. Хвърли палтото си на стола и остана по кадифена рокля на каре. Седна на дивана и като подсмърчаше с мокрия си от снега и дъжда нос, каза:

– Свалете ми галошите и извадете носната ми кърпа от палтото.

Подадох ѝ кърпата, тя се избърса, протегна към мене краката си и каза апатично:

– Вчера ви видях на концерта на Шор¹.

Сдържайки своята глупава усмивка на удоволствие и недоумение (що за странна гостенка!), аз послушно събух галошите ѝ един по един. От девойката още лъхаше на свеж въздух и този мирис ме развълнува; развълнува ме обединяването на нейната мъжественост с всичко женствено и младо, което виждах в лицето ѝ, в откровения поглед, в голямата и красива ръка – с онава, което забелязах и усетих, когато измъквах галошите изпод роклята ѝ, очертаваща тежките ѝ, закръглени колене, когато видях изпъкналите ѝ прасци в тънките сиви чорапи и продълговатите стъпала в лачените обувки с деколте. После тя удобно се разположи на дивана – явно не възнамеряваше да си тръгне скоро. Понеже не знаех за какво да говоря, взех да я разпитвам от кого и какво е чувала за мене, коя е и къде живее. Тя отвърна:

---

¹ Д. Шор (1867–1942) – московски пианист, през 1922 г. посетил Палестина заедно с Бунин. (Всички бележки под линия са на преводача.)

– Не е важно кой ми е говорил. Дойдох най-вече защото ви видях на концерта. Достатъчно красив сте. А аз съм дъщеря на лекар, живеем наблизко, на булевард „Пречистенски“.

Говореше някак рязко и немногословно. И понеже отново не знаех какво да кажа, попитах я:

– Искате ли чай?

– Искам – отговори тя. – И поръчайте, ако имате пари, да купят от Белов ябълки ренета – тук, на „Арбат“. Само че накарайте етажния прислужник да побърза, не мога да чакам.

– А изглеждате толкова спокойна!

– Всякак може да изглежда човек.

Когато прислужникът донесе самовар и кесията с ябълки, тя приготви чая и избърса чашите и лъжичките. А след като изяде една ябълка и изпи чаша чай, намести се по-навътре на дивана, потупа с ръка мястото до себе си и каза:

– Седнете сега тук.

Седнах, а тя ме прегърна и без да бърза, ме целуна по устата. Отдръпна се, погледна ме и след като сякаш се увери, че съм достоен за това, затвори очи и отново започна да ме целува – старателно и дълго. И каза, сякаш с облекчение:

– Готово. Засега няма нужда от нищо повече. До вдругиден.

В хотелската стая вече беше съвсем тъмно, с изключение на печалната и мъждива светлина на уличните фенери. Лесно е да си представи човек какво изпитвах. Как ли ме сполетя такова щастие? Млада, силна, с устни, които са необикновени на вкус и по форма... Като насън чувах монотонния звън на конския трамвай, чаткането на копитата...

– Искам вдругиден да обядваме заедно в „Прага“ – продължи тя. – Никога не съм ходила там и изобщо, нямам много опит. Представям си какво си мислите за мене. А пък всъщност вие сте първата ми любов.

– Любов ли?

– А как иначе да се нарече?

Аз, разбира се, скоро захвърлих заниманията си, а тя продължи криво-ляво да учи. Не се разделяхме, живеехме като младоженци – ходехме по картинни галерии, по изложби, на концерти и дори на някакви публични сказки... През май по нейно желание се преместих в старинно имение край Москва, където бяха построили и даваха под наем малки дачи, и тя започна да ми гостува, като се връщаше в града в един през нощта. Всичко това бе неочаквано за мене: дача край Москва... Никога не бях живял на дача, в пълно безделие, в имение, което беше съвсем различно от нашите имения в степта, и с такъв климат. Непрекъснато

валеше, а наоколо се простираха борови гори. Мине, не мине време и в ярката синева над главите ни се скупчваха бели облаци, някъде далече отекваше гръм, после между слънчевите лъчи се изсипваше блестящ дъжд, а жегата бързо го превръщаше в уханен боров мирис... Всичко беше мокро, лъскаво, огледално...

В парка на имението дърветата бяха толкова високи, че дачите, построени там, изглеждаха малки – като къщите под дърветата в тропическите страни. Вирът приличаше на огромно черно огледало, наполовина закрито от бялата водна леща... Живеех в края на парка, в гората. Моята дача от стволове не беше напълно довършена – с незапушени процепи по стените и неогладени подове; печката не теглеше, мебели почти нямаше. От постоянната влага по ботушите ми, които се въргаляха под кревата, плъзна кадифена плесен. Вечер се стъмваше чак към полунощ; сиянието на запад стоеше и не помръдваше над неподвижната, смълчана гора. В лунните нощи това сияние по особен начин се смесваше със светлината на месечината, също неподвижна и магична. И съдейки по спокойствието, което цареше навсякъде, по чистото небе и чистия въздух, все ни се струваше, че повече няма да вали. Ала тъкмо когато заспивах, след като я бях изпратил на гарата, изведнъж чувах как върху покрива отново се изсипва порой, съпроводен с гръмотевичен тътен, а наоколо,

където всичко е потънало в мрак, право надолу падат светкавици...

Сутрин по теменуженатата земя на мокрите алеи пъстрееха сенки и ослепителни слънчеви петна; звънко пееха птичките, наричани мухоловки, чуваше се дрезгавото тррр на дроздовете. Към пладне отново ставаше душно, скупчваха се облаци и започваше да вали дъжд. Преди залез небето се изчистваше и на стените от одялани стволоче потрепваше, плъзнала се в прозореца през листака, кристалната златна мрежа на ниското слънце. Тогава отивах на гарата да я посрещна.

Влакът пристигаше, на перона се изсипваха безчет летовници, миришеше на каменни въглища от локомотива и на свежа горска влага, и в тълпата се появяваше тя: с мрежа, пълна с пакети храна, плодове и бутилка мадейра. Бързо вечеряхме на четири очи. Преди да дойде времето за нейния късен влак, се разхождахме в парка. Тя ходеше като насън, опряла глава на рамото ми. Черният вир, вековните дървета, чиито върхове се губеха в звездното небе... Вълшебно светлата нощ, безконечна и безмълвна, с безкрайно дълги сенки на дърветата по сребристите поляни, приличащи на езера...

През юни тя замина, заедно с мене, за селото ми. Не се венчахме, но тя заживя у нас като моя жена и се зае с домакинството. Не скуча през дългата есен, улисана беше във всекидневни грижи или четеше. От

съседите най-често ни гостуваше мъж, на име Завистовски, самотен и беден помешчик, живеещ на две версти от нас – хилав, с рижа коса, боязлив, възгупав, но сносен музикант. През зимата идваше едва ли не всяка вечер. Понеже го познавах от детските години, толкова свикнах с него, че ми се виждаше странно, ако някоя вечер останемте сами. Играехме на шашки, или двамата свиреха на четири ръце на рояла. Преди Рождество по някаква причина заминах за града. Върнах се чак когато луната беше изгряла. И когато влязох къщи, никъде не я видях. Седнах сам до самовара.

– А къде е госпожата, Дуня? На разходка ли отиде?

– Не знам, от сутринта я няма къщи. Облече се и излезе – навъсено каза старата ми дойка, като вървеше през трапезарията с наведена глава.

„Сигурно е прескочила до Завистовски – рекох си аз, – вероятно скоро ще дойдат заедно, вече е седем...“ Отидох в кабинета, полегнах си и внезапно съм заспал – цял ден мръзнах по пътя. Също така внезапно се събудих след час с ясна и безумна мисъл в главата: „Ами тя ме е напуснала! Уговорила се е с някой селянин да я откара на гарата, заминала е за Москва. От нея всичко може да се очаква. А може би се е прибрала?“ Обиколих къщата – не, не се беше прибрала. Ама че срам пред прислугата... В десет, като не знаех какво да правя, облякох полушубката си, кой знае защо си

взех пушката и тръгнах по големия път към Завистовски, като си мислех: „Сякаш нарочно и той не дойде днес, а ми предстои цяла страшна нощ! Дали наистина е заминала, дали ме е оставила? Не, не може да бъде!“

Вървах по коловоза сред снега, под нозете ми скриптеше, отляво блестяха снежните полета под ниската, невзрачна луна... Слязох от големия път, отклоних се към жалкото имение на Завистовски – алеи с голи дървета, водещи надалече през полето, после се влиза в двора, отляво е старата, бедняшка къща, в къщата е тъмно... Качих се по заледената стълба на верандата, едва успях да отворя тежката врата с обков по нея. В пруста червенееше жар от откритото огнище, беше топло и тъмно... Тъмно беше обаче и в гостната.

– Викентий Викентич!

И той безшумно, обут с валенки, се появи на прага на кабинета си, също осветен само от луната в трикрилия прозорец.

– А, вие ли сте... Заповядайте, влизайте, влизайте... Както виждате, седя на тъмно, карам вечерта без осветление...

Влязох и седнах на изтърбушения диван.

– Представете си, Муза е изчезнала някъде...

Той замълча. После едва чуто каза:

– Да, да, разбирам ви...

– Какво говорите, как така ме разбирате?

И туктаки, също така безшумно, също обути с валенки и наметната с шал, от спалнята в съседство с кабинета се появи Муза.

– С пушка сте. Ако искате да стреляте, стреляйте не в него, а в мене – каза тя и седна на отсрещния диван.

Погледнах валенките ѝ, коленете под сивата пола. Всичко се виждаше добре на златистата светлина, влизаща през прозореца. Искаше ми се за изкрещя: „Не мога да живея без тебе, за твоите колене, за полата ти и за валенките съм готов да пожертвам живота си!“

– Въпросът е ясен и приключен – каза тя. – Няма смисъл от сцени.

– Вие сте чудовищно жестока – принудих се да кажа аз.

– Дай ми папироса – обърна са тя към Завистовски.

Той страхливо се пъкна при нея, предложи ѝ табакера, взе да търси кибрит по джобовете си...

– С мене вече говорите на „вие“ – задъхано казах аз. – Може поне в мое присъствие да не му говорите на „ти“.

– Защо? – попита тя и вдигна вежди, като държеше папиросата настрана.

Сърцето ми вече туптеше в гърлото и в слепоочията. Станах и като се олюлявах, излязох навън.